

Správy – Reports

Quo vadis lesníctvo? Perspektívy do budúcnosti

Dňa 9. apríla 2010 sa v Národnom lesníckom centre so sídlom vo Zvolene konala pri príležitosti životného jubilea 70. výročia narodenia doc. Ing. Jozefa Konôpku, CSc. vedecká konferencia na tému „*Quo vadis lesníctvo, perspektívy do budúcnosti*“. Konferenciu organizovalo Národné lesnícke centrum, ktorého súčasťou je aj Lesnícky výskumný ústav Zvolen, kde doc. Ing. Jozef Konôpka, CSc. pracuje od 1. januára 1969.

Konferencia sa konala pod záštitou prof. Ing. Júliusa Novotného, CSc., generálneho riaditeľa sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva, Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ing. Martina Moravčíka, CSc., generálneho riaditeľa Národného lesníckeho centra a na jej organizovaní sa podieľali aj ďalšie organizácie ako: Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky, Slovenská akadémia pôdohospodárskych vied, Technická univerzita vo Zvolene, LESY Slovenskej republiky, š. p., Banská Bystrica, Združenie vlastníkov nešťátnych lesov, Slovenská spoločnosť pre vedy poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárske pri SAV, Slovenská lesnícka spoločnosť ZSVTS v rámci, ktorých doc. Konôpka pôsobil, resp. v súčasnosti stále pôsobí.

Cieľom konferencie bolo:

- Analyzovať situáciu v lesníctve v Európe a na Slovensku. Identifikovať hlavné problémy a príčiny súčasného nepriaznivého stavu v tomto odvetví hospodárstva.
- Predložiť koncepčné návrhy na zabezpečenie dlhodobého rozvoja lesného hospodárstva na Slovensku, ako aj opatrenia na preklenutie súčasnej finančnej a hospodárskej krízy.
- Prerokovať koncepčné zámery činnosti do budúcnosti a na najbližšie roky pre:
- Národné lesnícke centrum a jeho ústavy,
- Technickú univerzitu vo Zvolene,

- LESY Slovenskej republiky, š. p., Banská Bystrica,
- Nešťátny sektor v lesnom hospodárstve na Slovensku.
- Vyvolať diskusiu k implementácii lesov a lesného hospodárstva do prírodno-spoločenského prostredia krajiny a jej regiónov, vrátane návrhov novej štátnej politiky a finančného zabezpečenia jej realizácie.

V úvodnom slávnostnom príhovore generálny riaditeľ Národného lesníckeho centra Ing. Martin Moravčík, CSc. ako prvý zablagoževal jubilantovi a poďakoval mu za doteraz vykonanú prácu v prospech rozvoja lesníctva na Slovensku. V laudatii pripomenul, že menovaný celý svoj pracovný život zasvätil lesníctvu a neúnavnému štúdiu. Pracoval najprv v lesnej prevádzke, ako lesný správca. Ďalej ako vedecký a vedúci pracovník vo výskume. Taktiež ako riadiaci pracovník na MP SR (generálny riaditeľ sekcie). Jeho vedecko-výskumné a pedagogické aktivity zamerlal do troch oblastí: problematika ochrany lesa, poľovníctva a koncepcie a prognózy lesného hospodárstva. Je autorom a spoluautorom 810 publikácií, z toho 65 monografií a knižných publikácií a 91 pôvodných vedeckých prác. Mnohé z nich našli ohlas nielen doma, ale aj v zahraničí.

Následne jubilantovi zablagoževal aj minister pôdohospodárstva Ing. Vladimír Chovan a odovzdal mu zlatú medailu MP SR.

V rámci vyžiadaných referátov ako prvý vystúpil doc. Ing. Jozefa Konôpka, CSc. na tému „*Kríza lesníctva, jeho vedy a výskumu, východiská*“. Zhodnotil súčasnú situáciu v lesníctve, v jeho vede a výskume. Označil ju ako prelomovú. Podľa neho lesníctvo prežíva hlbokú krízu. Je to dôsledok nedostatku finančných prostriedkov, lebo tieto plynú lesnému hospodárstvu v podstate

len z predaja dreva. Plnenie verejnoprospešných funkcií realizuje ako trpenú farchu, teda bez toho, aby za tieto služby dostávalo finančnú náhradu. Ďalej je tomu tak preto, že lesníctvo ako aj iné odvetvia v súčasnosti postihla globálna finančná a hospodárska kríza, ktorá má akútny charakter. V ďalšom analyzoval doterajší vývoj lesníctva na Slovensku, jeho vedy a výskumu. Zhodnotil využívanie lesov v minulosti a súčasnosti. Uviedol využitie lesov ako producenta dreva a nedrevných produktov, ďalej ako producenta verejnoprospešných úžitkov. Predstavil koncepciu multifunkčného, či funkčne integrovaného lesného hospodárstva. Charakterizoval nebezpečenstvá, ktoré lesnému hospodárstvu hrozia v dôsledku krajného „environmentalizmu“ a krajného „ekonomizmu“. Načrtnol budúcnosť lesov a lesníctva na Slovensku. Nakoniec uviedol, čo by sa malo urobiť, aby si lesníctvo zachovalo svoju existenciu, či miesto v modernej spoločnosti.

Nasledovali vystúpenia významných osobností v lesníctve. Konkrétne prof. Ing. Júliusa Novotného, CSc., Ing. Martina Moravčíka, CSc., prof. Ing. Rudolfa Midriaka, DrSc., prof. Ing. Jána Tučeka, CSc., Ing. Františka Štulajtera, CSc. a Ing. Juraja Vanku. Menovaní analyzovali vo svojich príspevkoch situáciu v lesníctve v Európe a na Slovensku. Identifikovali hlavné problémy a príčiny súčasného nepriaznivého stavu v tomto odvetví hospodárstva, predkladali koncepčné návrhy na zabezpečenie dlhodobého rozvoja lesného hospodárstva na Slovensku, ako aj opatrenia na preklenutie súčasnej finančnej a hospodárskej krízy. Ďalej charakterizovali koncepčné zámery činnosti Národného lesníckeho centra a jeho ústavov, Technickej univerzity vo Zvolene, Lesov Slovenskej republiky, š. p., Banská Bystrica a neštátneho sektora v lesnom hospodárstve na Slovensku. Cieľom ich vystúpenia bolo taktiež vyvolať diskusiu k implementácii služieb lesného hospodárstva do prírodno-spoločenského prostredia krajiny a jej regiónov a k návrhom novej štátnej politiky a finančného zabezpečenia realizácie týchto úloh.

Vyvolaná odborná diskusia vyústila do komuniké, v ktorom sa konštatuje:

Lesníctvo na Slovensku prežíva hlbokú krízu či prelomové obdobie. Táto má dvojaký charakter, resp. dve príčiny. Je to v prvom rade dôsledok doterajšej orientácie lesného hospodárstva len na jeden účel, t. j. na produkciu dreva, z predaja

ktorého mu plynú finančné prostriedky. Plnenie verejnoprospešných funkcií realizuje ako trpenú farchu, teda bez toho, aby za tieto služby dostávalo finančnú náhradu. Ide o chronický problém, ktorý pretrváva dlhé obdobie. Ďalej je tomu tak preto, že lesníctvo tak ako aj iné odvetvia postihla globálna finančná a hospodárska kríza, ktorá má akútny charakter. Synergický efekt týchto dvoch nepriaznivých skutočností spôsobil, že sa lesníctvo nachádza v kritickej situácii a rozhoduje sa o tom, či si zachová svoju relatívnu samostatnosť, alebo stratí opodstatnenosť ako odvetvie, ktoré má zabezpečovať pre spoločnosť dôležité ekonomické, ekologické a sociálne funkcie.

Podľa mienky účastníkov konferencie riešenie súčasnej nepriaznivej situácie by malo spočívať v dvoch navzájom prepojených strategických fahoch, a to v prijímaní opatrení, ktorými sa budú riešiť súčasné najnaliehavejšie krízové problémy a súčasne s tým prijímaj aj opatrenia na zásadnú zmenu pozície tohto odvetvia v rámci hospodárskych a environmentálnych štruktúr štátu.

Účastníci konferencie sú mienky, že treba zmeniť doterajšiu hospodársku politiku štátu, vrátane zavedenia takých ekonomických nástrojov, ktoré budú umožňovať efektívnejšie využívanie, ochranu a reprodukciu domácich obnoviteľných zdrojov, čo je významný predpoklad udržateľnejšej prosperity ekonomického a sociálneho rozvoja našej spoločnosti.

V súlade so stratégiou rozvoja slovenskej spoločnosti a doteraz spracovaných koncepčných materiálov, sa navrhuje konkrétnejšie špecifikovať strategické ciele a priority lesného hospodárstva. Pritom, rešpektovať osobitosti tohto odvetvia, najmä skutočnosť, že pozitívne výsledky tu možno dosiahnuť, len ak strategické ciele budú mať časove dlhodobu kontinuálnu realizačnú pôsobnosť. Ďalej, ak sa dlhodobé ciele a priority premietnu aj do strednodobých a krátkodobých programov a zabezpečí sa ich realizácia.

Vychádzajúc z uvedených skutočností účastníci konferencie podporujú vypracovanie „Spoločenskej dohody v stratégii rozvoja pôdohospodárstva na Slovensku“. Túto po verejnej diskusii navrhujú predložiť do vlády a Národnej rady SR s tým, aby sa strategické ciele pôdohospodárstva kodifikovali ústavným zákonom, prípadne Ústavou SR.

Aby lesné hospodárstvo mohlo v plnom rozsahu a vyvážené plniť všetky ekologické, eko-

nomické a sociálne funkcie treba v najbližších rokoch zabezpečiť:

- **Zvyšovanie účinnosti ochranných a obranných opatrení v lesoch ohrozených škodlivými činiteľmi s osobitným dôrazom na horské lesy a smrekové ekosystémy** (realizácia účinných opatrení na záchranu ohrozených horských lesov, najmä smrekových biotopov – ich ochrana, revitalizácia a obnova, vypracovanie adaptačných stratégií lesných ekosystémov na klimatickú zmenu a ich realizácia).
- **Zvyšovanie konkurencieschopnosti a ekonomickej životaschopnosti lesníctva** (realizácia konkrétnych opatrení na včlenenie (internalizáciu) verejnoprospešných služieb lesného hospodárstva do ekonomického mechanizmu subjektov obhospodarujúcich lesy – integrácia aktivít produkčných (výrobných) s aktivitami verejnoprospešnými (službami), podpora spolufinancovania opatrení v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2010 – 2014 poskytovaním nízkoúročných, resp. bezúročných preklenovacích úverov (soft loans), rozšírenie finančnej podpory ekologicky orientovaných lesníckych opatrení z environmentálneho fondu, zriadenie účelového podporného fondu pre lesné hospodárstvo ako finančného nástroja na podporu činností zameraných na opatrenia pred škodami spôsobovanými škodlivými činiteľmi v lesoch, zabezpečenie, aby subjekty obhospodarujúce lesy v čase hospodárskeho rastu vytvárali rezervy na prekonanie krízových situácií, zavedenie systému zliav pri doprave dreva).
- **Vytvorenie a realizácia jednotnej štátnej politiky a stratégie rozvoja odvetví spracovania dreva** (v rámci hospodárskej priority vlády SR na lepšie využívanie domácich obnoviteľných zdrojov, ich ochranu a reprodukciu, podpora spracovania drevnej biomasy na finálne produkty, vrátane jej využitia v bioenergetike, zriadenie Lesníckej a drevárskej technologicko-ke platformy, ktorá prispeje k tvorbe jednotnej štátnej politiky, stratégie a programu na komplexné využitie drevnej biomasy, k ochrane a reprodukcii lesných ekosystémov, zavedenie kontrolných mechanizmov na transparentné a efektívne hospodárenie s drevnou biomasou, vylúčenie cudzích vplyvov na ekonomiku zainteresovaných subjektov).

- **Vypracovanie nových, resp. novelizácia niektorých s lesníctvom súvisiacich zákonov** (analýza zákonov SR vo vzťahu k lesom z hľadiska zabezpečovania poslania lesného hospodárstva – vyvážené plnenie ekonomických, environmentálnych (ekologických) a sociálnych funkcií, spracovanie návrhov na odstránenie kontroverzných a chybných inštitútov, resp. na unifikáciu prístupov, vypracovanie a prijatie nového zákona o ochrane prírody a krajiny, ktorý stanoví jasné pravidlá vyhlasovania chránených území a spôsob úhrady majetkovej ujmy pri obmedzení hospodárenia v lesoch, nepripustiť privatizáciu lesného majetku vo vlastníctve štátu, novelizovať tzv. „pozemkové zákony“, ktoré už neumožňujú ukončenie procesu reštitúcií a odovzdávania zostávajúcich nešťátnych lesov ich pôvodným vlastníkom, v neodovzdaných lesoch uplatňovanie inštitútu „odbornej správy lesov“, novelizácia ďalších s lesníctvom súvisiacich zákonov, s cieľom riešenia náhrad za vyňatie, obmedzenie využívania lesných pozemkov a lesných porastov, osobitný režim hospodárenia, ako aj zabezpečenie zásad ochrany lesných pozemkov v rámci zákonov o energetike, vodách, pozemných komunikáciách, telekomunikáciách, ochrane a využití nerastného bohatstva, zdravotnej starostlivosti, dráhach, novelizácia zákona o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, ktorá odstráni svojvoľu samospráv pri stanovovaní výšky dane z nehnuteľností).
- **Nové organizačné usporiadanie orgánov štátnej správy na úseku lesného hospodárstva a ochrany prírody** (integrácia štátnej správy lesného hospodárstva, ochrany prírody a vodného hospodárstva v rámci MP SR, zabezpečenie jednotného prístupu v súlade so štátnou politikou (vyvážené plnenie ekonomických, environmentálnych (ekologických) a sociálnych záujmov), resp. platnou (novelizovanou) legislatívou).

V celoštátnom záujme treba presadiť prioritu vlády SR: „Využívanie, ochranu a reprodukciu obnoviteľných zdrojov Slovenska“. V rámci nej hlavnú pozornosť venovať komplexnému využívaniu domácich obnoviteľných zdrojov krajiny a rozvoju biotechnológií, optimalizácii priestorovej alokácie a štruktúry ekosystémov v krajine,

optimalizácii manažmentu ekosystémov v krajine a ekonomickej udržateľnosti, stabilizácii a rastu pôdohospodárstva a rozvoju vidieka.

Program konferencie naplnila návšteva účastníkov v Lesníckom a drevárskom múzeu vo Zvolene, kde po prehliadke aktuálnych expozícií múzea im bola prezentovaná najnovšia autobiografická publikácia z pera jubilanta „*Život zrastený s lesom*“.

Záverečná recepcia dala bodku za vydarenou akciou, na ktorej boli riešené súčasné najpálčivejšie otázky slovenského lesníctva.

Peter BALOGH
Národné lesnícke centrum
T. G. Masaryka 22
SK – 960 92 Zvolen